

Sidosryhmille

Haja-asutusalueiden nettipalvelujen kehittäminen; lausuntopyyntö

Liikenne- ja viestintäministeriössä selvitetään parhaillaan, tarvitaanko haja-asutusalueiden nettipalvelujen käyttöönoton edistämiseksi toimia sen jälkeen, kun haja-asutusalueiden laajakaistahanke vuonna 2015 päättyy. Uudet nettipalvelut ovat yhä tärkeämpiä alueiden elinvoiman ja kehityksen ylläpitäjiä. Uudet, kiinnostavat palvelut lisäävät myös laajakaistaliittymien kysyntää ja kannustavat samalla teleyrityksiä verkkoinvestointeihin.

Liitteenä olevaan keskustelumuistioon on koottu maakuntien yhteyshenkilöiltä ja teleyrityksiltä hanketta valmisteltaessa saatuja kommentteja. Asia on ollut esillä myös laajakaistayhteyshenkilöiden kokouksessa 4.6.2014. Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää keskustelumuistiosta 20.8.2014 mennessä sähköpostitse lausuntoanne (kirjaamo@lvm.fi). Lausuntopyyntö on avoin kaikille asiasta kiinnostuneille.

Juhapekka Ristola
ylijohtaja, osastopäällikkö

Juha Parantainen
rakennusneuvos

Liitteet

Haja-asutusalueiden nettipalvelujen kehittäminen; keskustelumuistio

4.6.2014

Haja-asutusalueiden nettipalvelujen kehittäminen; keskustelumuistio

Tausta

Liikenne- ja viestintäministeriössä selvitetään parhaillaan, tarvitaanko haja-asutusalueiden nettipalvelujen käyttöönoton edistämiseksi toimia sen jälkeen, kun haja-asutusalueiden laajakaistahanke vuonna 2015 päättyy. Laajakaista 2015 -hankkeessa toteutettujen valokuituverkkojen lisäksi nopeita yhteyksiä on haja-asutusalueilla yhä kattavammin saatavissa myös mobiililaajakaistaverkoissa (mukaan lukien uusia 800 MHz taajuuksia käyttävät 4G-verkot).

Uudet nettipalvelut ovat yhä tärkeämpiä alueiden elinvoiman ja kehityksen ylläpitäjiä. Esimerkiksi pilvipalvelut tuovat ilman suuria investointeja pienienkin yritysten käyttöön suurten tietokoneiden laskentakapasiteetin ja sen tuomat liiketoimintamahdollisuudet. Verkon kautta yritykset voivat hyödyntää myös "big dataa" ja avointa dataa. Kuntien ja muiden viranomaisten palveluja voidaan toiminnan tehostamiseksi viedä verkkoon. Uudet, kiinnostavat palvelut lisäävät myös laajakaistaliittymien kysyntää ja kannustavat samalla teleyrityksiä verkkoinvestointeihin.

Tähän keskustelumuistioon on koottu maakuntien yhteyshenkilöiltä ja teleyrityksiltä hanketta valmisteltaessa saatuja kommentteja. Asia on ollut esillä myös laajakaistayhteyshenkilöiden kokouksessa 4.6.2014.

Lausuntopyyntö

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää keskustelumuistiosta **20.8.2014 mennessä lausuntoja** sähköpostitse (kirjaamo@lvm.fi). Lausuntopyyntö on avoin kaikille asiasta kiinnostuneille.

Lausunnoissa pyydetään käsittelemään ainakin seuraavia asioita:

- Minkälaisen nettipalvelujen edistämiseksi haja-asutusalueilla on tarvetta?
- Millaisia esteitä haja-asutusalueiden nettipalvelujen käyttöönotolle nykyisin on (esim. lainsäädäntö, hallinto, operaattoreiden koko ja yhteistyö, rahoitus jne.) ja miten nämä käytännössä ilmenevät?
- Millaisia toimia palvelujen käyttöönoton edistämiseksi tarvitaan?

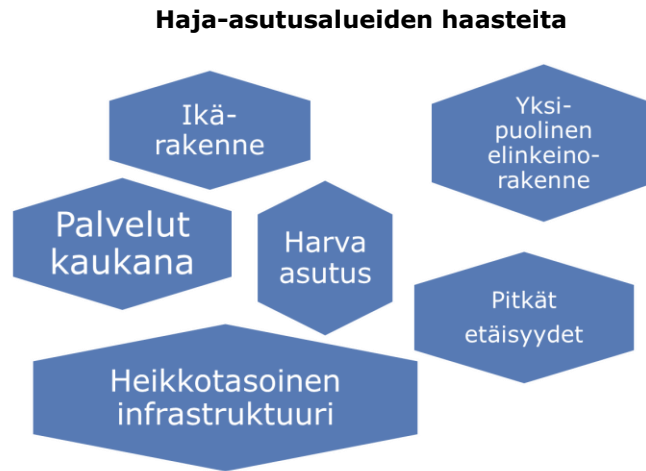
Internetin palveluja haja-asutusalueilla

Haja-asutusalueilla voidaan viestintäverkkojen avulla lievittää alueiden erityisongelmia ja kompensoida käynnissä olevan murroksen tuomia ongelmia.

Mahdollisia sovelluksia ovat esim.

- ICT-liiketoiminnan synnyttäminen haja-asutusalueilla: pilvipalvelut, tietomassojen jalostaminen (big data), älypuhelin ja taulutietokoneiden appsit ... (suomalaisille työtä, ei halpatyömailhin)
- muun liiketoiminnan tukeminen (matkailuelinkeino, "älyfarmi" jne.)
- Pk-yritysten digitalisaatio
- syrjäseutujen henkilö- ja tavarakuljetusten tehostaminen, "logistiikan palveluväylä"?
- lehtien ja postin jakelun sovellukset
- luova talous (kuvauspaikkoja elokuvateollisuudelle jne.)

- opetusalan, terveydenhuollon ja hoivatyön sovellukset (kuntapalvelujen tehostaminen)

Saatua palautetta

Ajatuksia palvelujen käyttöönoton esteistä ja niiden poistamisesta

- Nykyiset lait pitävät yllä vanhoja toimintamalleja (esim. lehtien ja kirjojen alv, tekijänoikeudet, verkkotallennus)
- Tulisi käydä läpi kaikki asiat, joissa sähköisiä palveluita diskriminoidaan perinteisiin verrattuna ja miettiä, mitä näille tehdään.
- "Open access periaatteessa ok, mutta ei samalla tiukkaa regulaatiota"
- Liittymismaksujen tukeminen?
- "Pullonkaulojen purkaminen regulaation kautta liittyy lähinnä verotukseen" (esim lehtien ja kirjojen alv) ja tekijänoikeuksiin (jakelutiet, päätelaitteet, verkkotallennus).
- Regulaation vaikutukset teknologian ja palvelujen kehittymiselle. Pakottaminen, velvoittaminen tai raskas/seikkaperäinen regulaatio ei lähtökohtaisesti ole innostavuutta ja luovuutta lisäävä.
- Löytyykö ympäristötekijöistä jotain, joka esim. palkitsee fyysisen siirtymisen/siirtämisen sijaan?
- Julkisen sektorin palvelujen vieminen nettiin kriittisen massan saavuttamiseksi. Onko hallinnonaloilla tiedossa mitä palveluja (perinteisten etätyön, opiskelun, terveydenhoidon jne. lisäksi) voidaan siirtää/viedä nettiin eli potentiaalin kartoitus.
- Tunnistautumisjärjestelmien kehitys erittäin tärkeää (ml. mobiilivarmenne). Toimiva ja turvallinen tunnistautuminen tekee kaikista julkishallinnon palveluista kuluttajille paljon helpompia käyttää.

Palvelujen kehittäjän näkökulma

- Palvelujen kehittäjät usein pieniä start-up yrityksiä.
- Suomi on yksin liian pieni markkina, start upit toimivat globaalisti. Mitään ei kannata tehdä pelkästään Suomea varten.
- EU:n puitteissa pitäisi miettiä sitä, kuinka paljon globaaleja operaattoreita huonompaan asemaan asetamme itsemme. Ei kannata liialla sääntelyllä ainakaan lisätä ylämäkeä.
- Kysely palvelujen kehittäjille: mikä hankaloittaa uusien tuotteiden markkinoille tuomista?

- Piilaaksossa kaikki on hyvin suoraviivaista, selkeät pelisäännöt. Amerikan markkinat ovat isot. Alkuunpääsy helppoa.

Kokemukset hyvistä käytännöistä jakoon

- "Olemassa olevien palvelujen ja hyvien käytäntöjen jakaminen ja markkinoiminen erityisesti julkisella sektorilla. Ei tarvitse mieltä pyörää uudestaan, mutta sitä voidaan koko ajan kehittää paremmaksi ja omiin tarpeisiin sopivaksi."
- Pienien verkko-operaattoreiden yhteistyö palvelujen hankinnassa (myös rakentamisen yhteishankinnat)
- Lapin valokuitualueet ovat mittakaavaltaan sopivia ja halukkaita laajempien, teollisen mittaluokan pilottihankkeiden toteuttajaksi. Pienien pilottihankkeiden oppi siirretään suurempien pilottihankkeiden suunnittelun lähtökohdaksi.

Fyysisen ja viestiliikenteen synergia

- "Tuet suosivat fyysistä liikennettä. Taksimatkaan saa kyllä tukea, mutta ei sähköiseen asiointiin, jolla saman asian voisi hoitaa" (mm. eläkeläiset)
- UPS kuljettaa paketteja myös taksilla, Itella ei.
- Postin jakelu sähköisesti haja-alueille poistamalla fyysinen jakeluvelvollisuus tai vähentämällä sitä, riittäisivätkö vähemmät jakelukerrat?
- Pirkanmaalla käynnistyy maakunnallinen selvitystyö yhteiskunnan korvaamien henkilökuljetusten tehostamiseksi. Mukana Pirkanmaan liitto, maakunnan kunnat, Kela, Tampereen logistiikka, PSHP, ELY-keskus. Kerätään ja analysoidaan todellista dataa kaikista yhteiskunnan korvaamista henkilökuljetuksista (koulukuljetukset-, SHL/VPL/SVL-kuljetukset). Identifioidaan kuljetusten yhdistelemis- ja ketjuttamispotentiaali, sujuvat matkaketjut ja innovatiiviset joukkoliikenteen lippujärjestelmät, ja sovelletaan uudenlaisia ja nopeita yhteyksiä käyttävää teknologiaa. Pirkanmaalla tähdätään LVM:n kokeilualueeksi näiden uudenlaisten palvelukonseptien osalta ensi vuonna.

Kuntien rooli

- "Kunnat kyllä pilotoivat uusia palveluja, mutta rohkeus niiden käyttöönottoon puuttuu"
- Kuntien kirjastot yhteistyöhön niin, että minkä tahansa kunnan asukkaat voivat lainata sähköistä aineistoa kaikista muista kunnista. Kuntien rajat ovat keinotekoisia esteitä sähköisessä maailmassa. Hallinnollisia rajoja ei saa kopioida nettimaailmaan!
- Kunnilla palveluinvestointeja hankaloittaa se, että joudutaan rahoittamaan käyttötalouden budjetista.
- Yksittäisen kunnan resurssit eivät riitä palveluiden pilotointiin. Päällekkäiset järjestelmät ja epäonnistuneet käyttöliittymät kuluttavat kuntien ja valtion vähäisiä resursseja. Velvoite yhteistyöhön vähentää näitä turhia menoja.
- Nopeat laajakaistat eivät auta mitään, ellei ole myös paikkoja missä saa neuvontaa. Voisiko tässä yhteydessä taas mieltä sitä, että yhteispalvelusteet olisivat kirjastotiloissa?
- Kunnat ja julkinen sektori ovat hallitusti tuomassa Pirkanmaalla avointa dataa sovelluskehittäjille ja palvelujen kehittäjille käyttöön. Toimiva infra on tarpeen, jotta tämä onnistuu.
- Todellista tarvetta ja kysyntää palvelujen käyttöönotolle on nimenomaan haja-asutusalueilla. Esimerkiksi peruskoulutuksessa etäopetuksen avulla voidaan vähentää lasten ylipitkiä koulumatkoja eri puolilla Lappia. Toimivien laajakais-tayhteyksien avulla monipuolistetaan ja tuodaan kansalais-opistojen opetustarjontaa haja-asutusalueille. Muiden lakisääteisten palveluiden, kuten terveystalveluiden tuominen kohtuullisen ajan ja matkan päähän virtuaalivastaanoton avulla vähentää matkustusta, nopeuttaa avunsaantia, helpottaa ajanvarausta,

jne. Erikoiskonsultaation keskittäminen yhteen paikkaan vähentää myös hoito-henkilökunnan tarvetta – saatavuuden heikentymättä.

Miten hyödynnetään toimintaympäristön muutokset?

- Digitaalisuuden yhteiskunnallista merkitystä ei ole Suomessa tunnistettu eikä sitä hyödynnetä täysimittaisesti. Valmistavan teollisuuden rakennemuutos (myös haja-asutusalueella) tulee kääntää kasvuksi – avainsanoja 3D-tulostus, teollinen internet ja digitaaliset palveluliiketoimintakonseptit, teollisuuden ja yrittäjyyden avoimet innovaatioalusta. Radikaalit palveluinnovaatiot julkisesti järjestettyjen palveluiden ja kansalaisten ja yritysten rajapinnassa. Kansalaisen osallisuus, arvoa luova asukas, kuntalainen käyttöliittymänä –ajattelua edistetään. Tämä kaikki on tarpeen myös haja-asutusalueella. Pilotit?
- "diginatiivit" – v. 2017 yo-kirjoitukset sähköisenä.
- Hyödyntävätkö ne, joilla on jo palveluja netissä, tämän päivän mahdollisuuksia? Esim. jos vuonna 2010 jotain on viety nettiin, niin onko palvelukonseptia päivitetty?

Ehdotuksia, kokemuksia muualta, ...

- "etätyöpankki" – asiantuntijat ym. voisivat myydä työsuoritettaan verkon kautta (verotusongelma?)
- Kansalaisia palvelevat, jatkuvasti päivittyvät nettisivustot kertomaan mitä yhteyksiä ja tekniikkavaihtoehtoja, millaista palvelua omalla alueella on tarjolla ja kuka voi auttaa.
- Kansallisen palveluväylähankkeen hyödyntäminen. Rajapinta palveluihin pääsemiseksi. "Open access valtakunnan tasoisesti". Hyödyttää myös pk-yrityksiä.
- Västeråsin malli – investoidaan kaistaan, mutta säästöjä tulee vanhusten kotihoidosta ja varhaiskasvatuksesta – teetetään selvitystä, kerätään virkamiesten ja poliitikkojen käyttöön dataa ja faktaa joka vahvistaa ymmärrystä siitä, mihin kannattaa tähdätä. Tehdään kansainvälistä vertailua yhteyksistä, sähköisistä palveluista, palvelutason kehittymisestä syntyvästä kustannussäästöstä.

Miksi valtakunnallisia palvelujen edistämistoimia tarvitaan?

- Sähköisten palvelujen kehittämistä koordinoiva alueellinen/valtakunnallinen hanke edistäisi merkittävästi käynnissä olevia kehityshankkeita koordinoimalla ja tiedottamalla alueellaan olevista kehitystarpeista ja käynnissä olevista kehityshankkeista. Koordinointi vähentää päällekkäisiä kehityshankkeita ohjaamalla toimijoita yhteen, kartoittamalla kehitystarpeita käyttäjätasolla, tiedottamalla kehityshankkeiden etenemisestä, mahdollisista julkisen tuen hauista tai pilotoinneista ja niistä saaduista kokemuksista. Alue-edustajien yhteistyöllä vähennetään päällekkäisiä kehityshankkeita koko maan tasolla.
- Valtakunnallisella tasolla päällekkäisyyttä voidaan vähentää eri ministeriöiden/virastojen avoimella yhteistyöllä ja ohjeistuksella ja kannustuksella sähköisten palveluiden käyttöön. Kunnille/haja-asutusalueiden palveluille tulee kehittää käyttöönotto-ohjelma, aikataulu ja tarjota keskitetty tekninen tuki.